

Előzmények:

A 2008 júniusában, Prágában tartott Európa lelkiismerete és a kommunizmus című nemzetközi konferencia megnyitóbeszédében Václav Havel volt cseh államfő kijelentette:

"Európa rendkívüli felelősséget visel a nácizmusért és a kommunizmusért, azért a két totalitárius rendszerért, amelyek ezen a földrészen születtek".

A konferencia résztvevői javasolták, hogy augusztus 23-át nyilvánítsák a totalitárius rendszerek áldozatainak emléknapjává. 2008 szeptemberében magyar, észt, brit, német és lett képviselők hasonló értelmű nyilatkozattervezetet terjesztettek az Európai Parlament (EP) elé. Az EP 2009 áprilisában állásfoglalást szavazott meg a totalitárius rendszerekről, és ebben javasolták az emléknap megtartását. Végül magyar–lengyel–litván kezdeményezésre, az EU-országok igazságügyi miniszterei 2011. júniusi luxembourgi tanácskozásukon fogadták el a totalitárius rendszerek által elkövetett bűncselekmények áldozataira emlékező dekrétumot, és egyben az 1939-ben Moszkvában megkötött Molotov–Ribbentrop-paktum –más néven Hitler–Sztálin paktum – aláírásának napját, augusztus 23-át, a Totalitárius Diktatúrák Áldozatainak Európai Emléknapjává nyilvánították.

A dokumentum elfogadásával az Európai Unió lépést kívánt tenni a közös európai múlt tudatának és a kollektív emlékezet erősítéséért. A Gulag Alapítvány a világ első köztéri Gulag Emlékművénél minden évben megemlékezést szervez az emléknap alkalmából.